

Giới thiệu sách Thần Khúc qua bản dịch của Đình Chấn

TGM Giuse Ngô Quang Kiệt

Không còn nghi ngờ gì nữa. Dante là một thiên tài. Thần khúc là một kiệt tác. Đã bảy trăm năm trôi qua mà Dante vẫn còn được ngưỡng mộ. Và Thần khúc vẫn còn làm say đắm lòng người. Đã có bao nhiêu hội thảo thuyết trình về Dante và Thần khúc? Đã có bao nhiêu bài viết về Dante và Thần khúc? Thật rất khó để đếm!

Thật kỳ diệu một kiệt tác. Đó là vẻ đẹp tinh khôi nguyên tuyền. Nhìn đâu cũng thấy đẹp. Kỳ diệu nhất là ai cũng thấy mình trong đó. Giáo hội tán dương Thần khúc là một lời tuyên xưng đức tin tuyệt hảo. Nước Ý tự hào Thần khúc là áng thi ca làm rạng ngời ngôn ngữ tuyệt vời này. Thế giới yêu mến Thần khúc đã nói lên tâm tư nguyện vọng của mọi người mọi nơi mọi thời.

Thật kỳ diệu một thiên tài. Thiên tài như người nắm giữ chân lý. Có sức thuyết phục không thể cưỡng lại. Có thể quy tụ những điều khác biệt. Thần khúc là một tác phẩm trình bày đức tin công giáo. Nhưng trong đó có đầy đủ tất cả. Từ triết học đến thần học. Từ xã hội đến chính trị. Từ nhân quyền đến lương tâm. Từ yêu thương đến hận thù. Từ trung tín đến phản bội. Từ tự nhiên đến siêu nhiên. Từ thưởng công đến phạt tội.

Dante là một thiên tài hiếm có. Thần khúc là một giá trị ngàn năm. Ai cũng muốn được thưởng thức. Ai cũng muốn giới thiệu cho người thân để cùng chia sẻ tuyệt tác nâng cao tâm hồn và tri thức này. Nhưng ở đây ta vấp phải những bức tường ngăn cách. Có bức tường ngôn ngữ. Có bức tường văn hoá. Có bức tường lịch sử. Có bức tường thi ca. Để đọc và hiểu được tác phẩm quý giá này đòi phải vượt qua ngàn ấy bức tường. Nhưng để chuyển dịch thành ngôn ngữ quê hương cũng phải vượt qua ngàn ấy bức tường ở chiều ngược lại.

Thật vui mừng khi linh mục Đình Chấn đã dày công chuyển dịch trọn bộ tác phẩm Thần khúc sang tiếng Việt. Dịch giả đã vượt qua được hết những bức tường ngăn cách để đến với Thần khúc và Dante. Và trở về dịch giả đã đem Dante và Thần khúc đến với người Việt. Vượt qua những bức tường ở chiều ngược lại, dịch giả khiến cho Dante và Thần khúc rất gần gũi với chúng ta.

Không kể những thể thơ quen thuộc như lục bát, song thất lục bát, xen lẫn với các thể nói lối, chầu văn, có cả thơ mới tám chữ, tự do, còn có cách dùng chữ rất quen thuộc và rất Việt nam. Xin đưa ra vài ví dụ tiêu biểu:

Sử dụng điệp ngữ

*-Khi ráng tới chân đồi thanh vắng
Xa lánh xa thung lũng tuyết mòn
Vơi lảng vơi vẻ mệt héo hon
Ngước trông lên thấy sườn non biêng biếc*

*-Ba ác thần vấy máu lỏm lòm lom
Mấy động thái gương hàm hanh hách*

Vận dụng tục ngữ ca dao

*-Như con bạc thiêu thân mơ ăn cả
Chốt canh mờ thờ thần ngã về không
Thân tàn ma dại, mèo mả gà đồng*

*-Tuồng vượt tham không đáy mở lượng tha người!?
Thì đợi đấy! Túm được voi, vùi được tiên chưa thỏa!
Bè hoang thú kết dây mơ rễ má!
Lũ điếm đànng dệt vây ả ám mờ!*

-"Yêu nhau vạn khó không nề

Dù trăm chỗ lệch, cũng kê cho bằng!"

*- "Thiên Đàng Hoả Ngục đôi quê
Ai khôn thì về, ai dại thì sa"*

Lấy Kiều, trích Kiều

*-Đường xa đưa lối, lời vàng dạ xuôi
Cho ngọc thốt, cho hoa cười
Dù chưa nguy kịch cũng cậy Người ra tay!*

*-Ngục sâu ôn phút uyên ương
mây trôi bèo dạt trăm đường xót xa!
(Đau đớn thay phận đàn bà
lời rằng bạc mệnh cũng là lời chung!) (Kiều)
Tấc thành muốn xẻ não nùng*

Sử dụng điển ngữ quen thuộc

*-Mắt nàng tinh tú sa kỳ
Hằng Nga cởi dép! Tây Thi vén rèm!*

*-Mối thù càng chất càng đầy
Nồi da xáo thịt nát thây tội tình*

Sử dụng đối ngẫu

*-Hỡi Cà Rồng, có chi rửa rửa khùng khùng ?
Ôi Quỷ Sứ, sao cứ gằm gằm quát quát ?*

*-Ngay tức thì, hấn đơ điếng, râu xồm xoàm quét quét
Nhưng sau đó, chân đảo điên, mắt lửa chiến bùng bùng*

*-Đồ rửa chạ, khinh mẹ, chửi mèo, mắng chó
Bọn giết vợ, rầy chồng, phụng rẽ, loan chia*

*Lũ giày xéo quê hương, khẩu phật tâm xà
Phường xảo gian thế giới, mưu ma chước quỷ*

Vận dụng truyện cổ tích

*"Vùng ơi, mở cửa!" như không
Chẳng gì cản được thần thông tay Người.*

Nhiều người nói Dante rất gần gũi Nguyễn Du. Cả hai là những đại thi hào. Cả hai đã có những tác phẩm thi ca đồ sộ. Cả hai đã đưa ngôn ngữ quê hương mình lên tầm mức tinh tế và trong sáng.

Nhưng tôi thấy Dante rất gần gũi với Hàn Mặc Tử. Cả hai đều là những tín hữu thuần thành. Cả hai có đức tin sâu sắc. Nhất là cả hai đã kết tinh đức tin trong những vần thơ tuyệt diệu. Tạo nên một vẻ đẹp không gì so sánh được. Chính vẻ đẹp ấy có sức thuyết phục và quy tụ mọi người. Xin trích một đoạn mở đầu phần Thiên Đàng:

*Hào quang giải sóng thiêng chao
sáng lừng vạn thế, sáng bao la trời
lừng lẫy sáng! Láng tuyền nơi
láng đường hoan hảo, lẫy lời diệu ngân.*

*Đây Thiên Cung sáng tuyệt thần diễm lệ
hớp hồn say hào quang mỹ miều bay
lòng chìm lắng, chìm, say, đắm, ngất ngây
chao! Lặng nghe vô ngôn lời khôn tả!
Hồn khát về Cực Thánh tìm vô giá
dạ mong đến Vô Cùng kiếm khôn nguôi
càng mê say càng vươn tới muôn trời
vượt trên hết quan năng ngàn kí ức
Nguồn sáng rọi khắp thiên đường nung nức
tâm trí say sưa rạo rức nguyên châu
Sông ngân reo khúc nhiệm màu...!*

Xuyên qua bản dịch của linh mục Đình Chấn, chúng ta sẽ phần nào thưởng thức được vẻ đẹp muôn đời của Thần khúc và tài năng phi thường của Dante. Tôi tin rằng vẻ đẹp thuần khiết của tác phẩm này sẽ nâng cao tâm hồn và đưa chúng ta lại gần nhau. Như tư tưởng của Teilhard de Chardin, nhà khảo cổ nổi tiếng: ĐẰNG GIẢ HỘI(1). Vì thế tôi trân trọng giới thiệu tác phẩm Thần khúc của Dante, qua ngòi bút dịch thuật của linh mục Đình Chấn.

Châu Sơn đầu xuân Nhâm Dần

[+Giuse Ngô Quang Kiệt, Nguyên TGM Hà Nội]

Đôi lời BBT:

Tác phẩm Thần Khúc của đại thi hào Dante Alighieri, do Đình Chấn biên dịch, sẽ ra mắt độc giả vào cuối tháng 08.2022 này. Bộ sách bộ ba (Hoả Ngục-Luyện Ngục-Thiên Đàng), bao gồm hơn 1300 trang, in khổ lớn 16x24, bìa cứng, đóng hộp, với giá trọn bộ 699.000 VNĐ. Do số lượng xuất bản có giới hạn, quý độc giả muốn mua sách, xin đăng ký sớm với địa chỉ in trên bìa sách.

Ngoài ra, sách cũng sẽ có bán tại Nhà Thờ Lớn Hà Nội, Nhà Sách Nữ Vương Hoà Bình-Sài Gòn...vv.

(1) Nghĩa là "những gì vươn lên cao thì sẽ tụ hội với nhau". Cuối phần Thiên Đàng, khi Dante chìm đắm trong thị kiến, bầu trời vô hình, thì ông thấy tất cả đều hội tụ chỉ còn ở trong một điểm hợp nhất-Đình Chấn chú thích